

ГЛАСНИК

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ СВ.САВЕ У ВЕЈКФИЛДУ
ЈАНУАР 1998 JANUARY

St. Sava Serbian Orthodox Church, 33 W. Water St., Wakefield MA 01880 tel.781-246-3153

УСКЛИКНИМО С љУБАВЉУ
СВЕТИТЕЉУ САВИ

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА

САДРЖАЈ/CONTENT

1. Еп. Николај жички
Христољубље, Човеко
љубље и Родољубље
Светога Саве страна 3-

2. St. Basil the Great
page 6

3. Epiphany p. 6

4. Monastery Hilandar
p. 8

5. Крсна Слава 13.
страна

+++++

ГЛАСНИК is a
monthly publication
of the St. Sava
Serbian Orthodox
Church in Wakefield,
MA
Fr. A. Vlajkovic
Editor

Сваке недеље Св. Литургија у 10 ујутру
Суботом увече Вечерње у 6 часова.

Св. Литургија ће се служити и на сл. празнике у 9ч.
12. Фебруара -----Свети три Јерарха
21 Фебруара -----Задушнице

†

ВЕРОНАУКА ЗА ОДРАСЛЕ УТОРКОМ УВЕЧЕ
У 7:30

Schedule of services

Every Sunday Divine Liturgy at 10 a.m.
Vespers on Saturdays at 6 p.m.

February 12th -----Three Great Hierarchs
February 21st -----Memorial Saturday
On these Holy days Divine Liturgy will begin at 9 a.m.

Religious Education classes for adults are held on
Tuesdays at 7:30 p.m.

ХРИСТОЉУБЉЕ, ЧОВЕКОЉУБЉЕ И РОДОЉУБЉЕ СВЕТОГА САВЕ

I

Диван је Бог у светитељима Својим, певао је цар Давид уз харфу. Зар није Бог диван у свима делима Својим, у свима створењима Својим? Јесте, али је диван и предиван у светитељима Својим. Зар није Бог диван у милионима крштених Срба, кротких земљорадника, смерних подвижника, крстоносних мученика и војевода, кроз покољења и покољења? Јесте, али у роду српском најдивнији је Он у личности светог оца нашег Саве. Налик на оно што је Свети Патрик био за Ирце, Свети Коломба за Шкоте, Свети Мартин за Гале, Свети Григорије Просветитељ за Јермене, Света Нина за Грузине- био је Свети Сава за Србе. Он се даје сравнити, и опет остаје несравњив. Он, истина, није први посејао семе науке Христове у српски род, али је он први посејано семе оплевио, залио, оградио, и тиме добар плод обезбедио. Народ српски, истина, није био незнабожан у оне дане, када се лик Савин засветлио у њему, али је имао у своме уму и срцу много незнабожног. *Исправити* ум једног народа и очистити срце његово, то се не може постићи само речју, но речју, делом и примером. Дивни кнез Растко Немањић није ни помишљао да исправи ум нити да чисти срце свога народа оне ноћи када савладан љубављу Христовом, крете да испуни речи Христове: ако ко хоће за мношћу, нека се одрече себе, узме крст свој, и иде за мношћу. (Матеј 16,24). Он је мислио и смерао да исправи свој сопствени ум и очисти своје сопствено срце. И то све ради тога да би се удостојио неодољиве и непостижне љубави Христове, која је као јутарња зора свитала у души његовој и привлачила га к себи. У томе је Савина дивота пред Господом. И зато што је он мислио и смерао само да исправи свој ум и очисти своје срце, дато му је доцније од Господа да ваистину речју и делом и примером исправља ум и чисти срце свога народа.

II

Христос рече а Сава чу и смести у срце ове речи: као што Отац има љубав к Мени, и ја имам љубав к вама; будите у љубави мојој (Јов. 15,9). Осветљен љубављу Христовом, царевих Растко бежао је од власти и началства над људима. Ко за тим жуди, празан је од љубави над љубављу. Када се индијски царевих Јоасаф испуни љубављу према Христу Господу, никаква друга љубав није се могла сместити више у препуну душу његову. Од пламена те Божанске љубави у себи Он више није видео ни сузе очеве, ни сјај круне царске, ни блесак палате, не, чак ни младалачко тело своје: све је напустио и повукао се у глуш Хималајску, да гледа онај пречудни пламен у себи и сагорева у њему. Такав је случај и српског царевих, господина и господског сина Растка. Истоветан. Када су Немањине војводе дозивале Растка испод Горњег Русика, молећи, плачући, вичући, претећи, Растко се у то време на врху куле преобраћао у Саву. Као одговор на све покличе одоздо који су га вукли к земљи и к свету, он баци кроз прозор доле један завежљај са својим кнежевским оделом и постриженом косом. То место речи. Стрижење косе најсимволичнији је чин при монашењу. Коса означава

мисли човекове. Пострижење у монаха означава, да човек одсеца од себе све мисли о свету и светском. Баченим завежљајем пред војводе Растко је објавио своју смрт а Сава свој живот. Тада се Сава дао сав на службу својој Љубави, која је из зоре прелазила у дан. Јер љубав без службе, без жртве, зар је љубав? И још као је служио Сава! Његов пример и данас после седам стотина година светли на Светој Гори. Служио је он и старијег и млађег, и знаног и неснаног. Но у мислима својим он је ту службу намењивао не људима но Љубави својој. И у Русику, и у Ватопеду, и у Хиландару. Сава је најпознији легалац, најранији усталац, најистрајнији молитвеник, најтврђи испосник, највеселији аргат на њиви, највреднији пекар и кувар, најхитнији поштоноша, најљубазнији болничар, најсавеснији економ. И сву ту службу људима он је приносио пред ноге своје Љубави. Трчао је босоног по кршевима Светогорским, и крв из ногу његових црвенила се по белом камену. Виде то игуман и запрети му да не иде бос. Сава се до земље поклони пред игуманом, па обу кондуре, са којих предходно одсече ђонове. И тако- за игумана обувен а за Христа бос! И све је то чинио Сава ради оне исте Љубави, ради које је царевих индијски одбацио земаљско царство па одбегао у глуш Хималајску, и ради које је Света катарина радосно легла под зупчасти точак, и ради које је Свети Игњатије одважно стао пред лавове у Цирку Великом. И зар само они ! Осветљен Љубављу Христовом Свети Сава је бегао од власти и началства над људима, и несравњено више волео служити него заповедати. Он се хрвао и мучио, да му дух задобије власт и началство над телом, а Христос над духом. И успео је. У томе је Савина дивота пред Господом. Зато му је после од Господа дата власт и началство над људима.

III

Да ли је Свети Сава био родољуб? Ви се буните и одговарате : зар Отац Наџије није био родољуб? Па ипак је истина јача од свега. Свети отац наш Сава није био родољуб у обичном савременом смислу те речи. У наше време обично се сматра родољубом онај човек који не воли суседне народе и кога не воле суседни народи. Међутим Сава је приман с љубављу у Маџарској, у Бугарији, у Турској, у Мисиру и свој Азији до Горе Синајске, докле су ноге његове носиле дух љубави његове свима створењима Божијим. Христос је рекао а Сава чуо и заволео речи: браћа су моја они који слушају ријеч Божију и извршују је (Јк. 8,21). Као благодатни брат Христов Сава је прилазио свима крштеним народима као браћи Христовој а не као странац странцима. Народи су то осећали, и зато су Саву с љубављу примали с поштовањем слушали и с тугом испраћали. Он није ходио по свету да прославља српски народ но да прославља Христа, Љубав над љубављу. Због тога је свет заволео њега и његов народ због њега. Шта више, он је са снебивањем и тугом долазио у своју отаџбину, и чим би му судба отворила врата, радо излазио из ње. Као да се нешто бојао своје земље и свога народа. Некако га видимо више као госта и посетиоца своје отаџбине него ли као сталног грађанина њеног. И заиста он се бојао. Наиме, бојао се , да му љубав према отаџбини не умањи и не потамни лучу оне Љубави, која је до вршка пунила и препуњавала његову душу, коју је он даноноћно гледао у себи и од ње сагоревао. Да је он сам одлучивао кораке своје, без невидљиве магнетске игле судбе

Божије, тешко да би се до смрти макнуо из Свете Горе. Тешко да би икада као монах по својој жељи крочио у своју отаџбину. Та он се ну у чем није руководио својом жељом, но жељом Љубави своје. У подне живота Савиног Љубав над љубављу била је већ утврдила престо свој у царству душе његове и одатле крманила њиме камо и како је Она хтела. Вероватно је једино, да би монах Сава пожелео да из Свете Горе оде до Свете Земље. Не због Свете Земље него због Љубави своје. Да види пештеру, одакле се засијала свету Љубав Његова, да загрли камен Голготски, одакле је Љубав Његова са Крста грлила род људски; да погледа у небеса са Јелеона, одакле су апостоли васкрслу Љубав, њихову и његову, како се узноси у царство вечне славе и вечне светлости. Али таиста Љубав, зацарена у срцу његовом, указивала му је и пут и место службе, и он се послушнички покоравао. Он је службовао и Грцима и Бугарима и Грузинима, и Арапима: међу којима кад је био, тима је и службовао са љубављу, са заносном љубављу. Да га је Дух Свети упутио у Абисинију или Индију, он би исто тако и са истом љубављу слуљбовао. Он је служио Србима не као Србима него као деци Христовој, деци Љубави своје. Још како је служио. Двоструки царевих, прво по телу па по духу, он се сагнуо до праха земнога, да из праха леђима својим диже народ српски ка небесима. Крунисани кнез цркве и некрунисани господар државе, Сава је био слуга српском народу, највернији, најнеуморнији и највољнији слуга каквог је овај народ имао за минулих седам векова. Но сву ту своју службу он је приносио пред ноге Христове као жртвени тамјан. А кад га је благодарни народ почео славити и величати као анђела свога, он се неспокојно обзирао камо да умакне. Но, Љубав његова није му увек отварала капију за исход из његове земље. Чег се то бојао победилац себе и људи? Бојао се, да му светска слава не поврати на главу оне пострижене власи, које је он са куле Русика бацио на земљу. Бојао се Сава, да га сујета овога света не обрати поново у Растка. Па не могући увек удаљити се из отаџбине, он се онда удаљавао од народа. Куда? У своју Свету Гору- у страхотну клисуру Студеничку, у неприступачну испосницу своју, ујутну и пријатну једино за суре орлове и за његову небеску душу. Ни царевих Јоасаф није могао наћи у глуши Хималајској место одбојније за људе а привлачније за духовне родитеље људи. У тој Студеничкој глуши царска душа Савина могла је, бар за неко време, да се неузнемирено исповеда Љубави својој и да се са метанијама и сузама моли Њој за народ свој и за све народе Њене. Тим тајним сузама, молитвама и метанијама пред Величанством Божијим Сава је чинио за свој народ онолико исто колико свеколиком јавном службом својом.

И тако родољубље Светога Саве стоји под светлошћу два ореола, човекољубља и Христољубља. Такво је уопште родољубље светитељско. Што њихово родољубље сазида, оно се вековима не руши. Такво родољубље стоји у служби наше вечне домовине и њених непролазних вредности.

Владика Николај Велимировић
Сремски Карловци 1935

January 1/14
ST. BASIL THE GREAT

On this day we celebrate the memory of our holy father Basil the Great, archbishop of Caesaria.

This holy father of ours Basil flourished during the reign of Emperor Valens in 364. He spoke out for the orthodox faith in front of him and judged him because he had accepted the erroneous beliefs of Arianism and was maltreating and fighting savagely and ferociously the churches of the orthodox. St. Basil's father was from the Black Sea and his mother from Cappadocia (from a place called Karamania). In speech and learning he surpassed not only the learned men of his time but also the ancient philosophers since, having studied all kinds of knowledge, he defeated and conquered them in all. Moreover, he practiced philosophy and through it he rose to the theory of beings (i.e. in his understanding of things) wherefrom he ascended the throne of prelacy.

When he became bishop he gave many battles for the orthodox faith and with the firmness and courage of his conviction he amazed prefect Modestus. With the orthodox sermons which he wrote he refuted the convictions of the heretics and arranged the order of morals. He taught the ascetic philosophy, he made plain the theory of beings and to cut a long story short he departed to the Lord, after he had guided the logical flock of Christ to salvation through every virtue. St. Basil the Great was tall in appearance, spare and fleshless. His face was dark-skinned in color, although it was blended with paleness as well. He had a long nose, round eyebrows and the skin over his eyebrows was furrowed. he looked like a man in meditation and watching over himself. His face was wrinkled with a few furrows. He had long cheeks and his temples were hirsute with hairs which were turned round. He seemed to have his hair somewhat cut. He had quite a long beard with mixed hairs, i.e. black together with white ones.

January 6/19
EPIPHANY

On this day we celebrate the holy Epiphany of our Lord and God and Savior Jesus Christ.

In all the holy churches of God we celebrate today the holy Epiphany of our Lord and God and Savior Jesus Christ and from evening onwards we keep a vigil because when the Lord completed His thirtieth year on earth He wanted to make Himself known to people that He is God in body. When the Lord was being baptized by John, he was revealed in voice by God the Father from above and by the coming of the Holy Spirit to be true God and consubstantial with the Father. From that time onwards it was made known to all through miracles and His excellent teaching that He certainly

is the God who was openly preached by the prophets.

He came to baptism for such a reason: When the Lord became man for us, he fulfilled the whole law throughout His whole life. John on the other hand came from the desert and was baptizing in river Jordan according to what God had told him and to the order and law of God, as Luke the evangelist says (Luke 3,2). That is why the Lord wishing to fulfil even this word as divine law, after he completed thirty years of age, He went to John the Baptist to be baptized as the rest of men did, although he had no need of baptism being sinless. John respecting the Lord and thinking of his own worthlessness said: "I have need to be baptized of thee, and comest thou to me?" But the Lord encourages and moves John to baptize Him, showing that what he thinks to be improper is most proper, i.e. the Lord to be baptized by the servant. That is why He told him: "Suffer it to be so now: for thus it becometh us to fulfil all righteousness". According to the divine Chrysostomos righteousness is here called by the Lord the perfection of all the commandments (in his homily on baptism), i.e. it is as if He says: because I have perfected all the commandments of divine law, this is the only one that is left, that is why I have to perfect it, too.

This is when John gave up his objections. So, when the Lord was baptized by him, he immediately rose from the water and behold! The heavens opened and John saw the Spirit of God descending like a dove and going to Jesus. But even a voice from heavens above was heard saying: "This is my beloved Son, in whom I am well pleased". From this it was made obvious to the Jews that John was not greater than Jesus, according to the false conviction held by many, but that he was incomparably lower than Him and that he was His servant and stooge. that is why the Spirit descending addressed the Father's voice to Jesus and obviously showed as if pointing out with the finger that "This is my beloved Son" was not said about John the Baptist, although he was glorified and accepted by many, but it was said about Jesus who was being baptized. When the Lord had completed this legal commandment of baptism as well, He broke the curse which had been put on Adam because he had broken the Divine law and, delivering us from condemnation, he brought every ceremonial law to an end from that time onwards lifting them up to a more spiritual and perfect level. Following this He discontinued the Jewish baptism and gave to us, the faithful, the commandment to be baptized with the baptism of the three immersions and immersions, which has the grace of the Holy Spirit that was absent from John's baptism. Because, when the Lord had been baptized in that same river, he completed the shadowy and imperfect baptism and opened the gates of the spiritual and divine baptism of the Church. This baptism we, who were baptized, need from that time onwards to keep pure and immaculate from sin by carrying out the life-giving commandments so that we may reach the kingdom of heavens.

BLESSING OF HOMES

Fr. Aleksandar will continue blessing homes until the end of February. If you want your house blessed let him know at 781-246-3153.

CHILANDAR

on Holy Mountain of Athos

*in this, 1998 year the Chilandar Monastery celebrates its 800th Anniversary
as the Serbian Orthodox Monastery*

ATHOS

"The Garden of the Most Holy Mother of God"

The peninsula of Athos stretches 45 kilometres South East into the Aegean Sea, and is only 5 kilometers wide. It is the most easterly of the three fingers of Chalcidice linked to it by an isthmus two kilometers across known as *Prevlaka*. There has been no lay settlement for over than a thousand years, and no woman may set foot on its soil. The monks call the Holy Mountain "*the garden of the Most Holy Mother of God*" in accordance with the ancient Holy tradition which says: After the Ascension of our Lord Jesus Christ, the Most Holy Mother of God Virgin Mary set out for Cyprus to visit the resurrected Lazarus. At that time Lazarus was the bishop on Cyprus. A miraculous storm carried her ship in the opposite direction to Holy Athos, which was then the site of a pagan shrine to Apollo. At the place where the Iviron monastery was later built, the Virgin Mary received divine instructions to preach the Gospels to Athos: "*This place shall be your garden, and a haven of salvation for those who desire to be saved*".

The monasticism on the Holy Mountain was ultimately the outcome of missionary work by the Virgin Mary herself; it is under her sovereign protection, and the veneration of the Most Holy Theotokos is the main cult on this Holy Mountain.

Brief History of Chilandar Monastery

The Chilandar Monastery was first mentioned in a Greek manuscript of 1015, as "completely abandoned and empty". It is believed that a Boatman - George Chelandarios was the founder of this monastery in 980, and the Monastery was called after him. In the first Serbian sources it took form as *Hilandar*.

As it is known, the Chilandar Monastery was granted by Emperor Alexius III, to Serbian monk Sava and to his father the Grand Zhupan of Serbia Stevan Nemanja, in 1198, - 800 years ago. It happened when Stevan Nemanja

renounced the throne and came as a monk of the Studenica Monastery in Serbia, to his youngest son, monk Sava, in Greek monastery of Vatopedi, on Holy Athos. Simeon and Sava renewed the Chilandar monastery. Since Chilandar monastery was free of both the Protaton and imperial authority from Constantinople, Simeon Nemanja issued a gold-sealed charter to Chilandar constituting it as a Serbian monastery and the hereditary foundation of the Nemanjic family, granting to the Monastery needed property for its needs since it becomes completely self-governing Serbian monastery. The first abbot of Chilandar was Methodius, appointed by St. Simeon himself. At the beginning there were about 10 to 15 Serbian monks. After six years in Chilandar monastery were some ninety monks, following St. Sava's typikon. Monk Simeon died on February 13, 1199, in the narthex of Chilandar monastery and was buried in the monastery church. In 1206, St. Sava transferred the relics of St. Simeon to Studenica Monastery in Serbia.

The most important position in the Monastery was the abbot. The oikonomos was the most important position after abbot, with two assistants - paroikonomos and oikonomos. The most remarkable known abbots of Chilandar monastery in 13th century and at the beginning of 14th century were, after Methodius, Joanikije, who became Serbian archbishop in 1272.; Jevstatije (1262-1265), later bishop of Zeta and then archbishop of Serbia (1279-1286; Stephan, Kirijak, Arsenije, Sava.

In the Monastery there had been open a chamber with beds for seriously sick monks, which is counted as the first Serbian hospital. It was later expanded by tzar Dushan and tzar Lazar, following the latest West European methods, on the basis of classical traditions of Hippocrates, Galen, Dioscorides, etc. (see manuscripts with medical texts from the late 14th and mid 16th centuries in Chilandar). By the mid 14th century, Chilandar monastery possessed almost a fifth of the Holy Athos peninsula alone (about 40 square miles). After the Byzantine emperors John Ducas Vatatzes and Michael VIII Palaeologus, and the Serbian kings Vladislav, Urosh I and Dragutin, - the most important benefactor of Chilandar monastery was Serbian king Milutin (1282-1321), exposing Serbia to stronger Byzantine social and cultural influence by incursions into Byzantine territory in Macedonia. He in 1293, built a new main church on the foundations of the old one, extending existing fortifications; in 1302 he built Hrusija by the harbour and so-called Milutin's Tower. At the end of the 14th century and in early 15th century, during Serbian princes and despots, the Chilandar's property continued to expand.

Prince Lazar (1371-1389) added to the main Chilandar church so-called Lazar's narthex. It was before the Battle of Kosovo.

St. Sava had spent eleven years as archmandrite of the Studenica monastery in Serbia (1206-1217), and then again returned to Holy Athos, and set about gaining an independent, autocephalous archbishopric for Serbia, which he did achieved in Nicaea in 1219, and became the first Serbian archbishop. Coming back from Nicaea to Serbia, he took from Chilandar the Krmchija-Code and other needed books in order to build the new Church and state organization. He also took from Chilandar some monks, and appointed them bishops for dioceses which he had founded. The Serbian Church and Serbian State were very well established.

Writing and Literature

In the Middle Ages the Chilandar Monastery played a major role in spreading of writing and literature in Serbian lands, certainly in the Serbian variant of Old Slavonic language. A precondition for the flourishing of literature at Chilandar monastery was the creation of a library, which has occurred in the 13th century. In Chilandar and Karyes typika the books are mentioned, and in some later charters. Also, each of Chilandar's kellia had to have its own library in order to satisfy the basic requirements of liturgical activity (Gospels, Apostles, Epistles, Liturgiaria, Euchologia, Psalters, Horologia, Octoechos, Triodion, Pentekostarion, Menaion for feasts...), as well as typikon and synaharion with Saint's Lives (hagiography), which was read aloud in the refectory. In Chilandar there are some parchment manuscripts from the 12th and 13th centuries, as they are: the Karyes typikon with St. Sava's signature, an early copy of the Chilandar typikon, and many other.

In its rich archives there are 172 Greek, 154 Serbian and two Bulgarian charters from the Middle Ages. When it is combined with other sources it is possible to reconstruct in detail the Chilandar's history in the 13th and 14th century. So, Chilandar may be called as the centre of medieval Serbia's spiritual life and an intermediary and representative in Serbia's relations with Byzantium.

The manuscript copying was also one important precondition for Chilandar to become the main Serbian literary centre in the Middle Ages, which started as early as in the 13th century, both in the Monastery and in its kellia and pyrgoi. Theodore Grammaticus was a well-known scribe of the Transfiguration Tower, who was responsible for the notable Hexaameron of 1263, which is now in Moscow, Russia. The greatest Serbian medieval writers were working at Chilandar at that time, such as: Domentian, who was Theodor's patron and spiritual father. At the end of 13th century Theodosius lived in Chilandar monastery. The workshop in the Karyes kellion was very well known during the 14th century. In 1336, the elder Theodulus copied there the Theodosius's Life of St. Sava. There are also known monk-copyers: Romanus, Theoctistus, Damian, Job, Dionysius, Joseph, Mark, Athanasius, abbot Dorotheus... This copying work led to creation of a scriptorium which exerted a great influence on the morphology of Cyrillic writing in Serbia and played an important role in the development of Serbian orthography and grammar in the 14th century.

The text of St. Simeon's charter on 1198, and of St. Sava's Chilandar typika, served as the nucleus from which Serbian biographical writing was to develop. St. Sava was both first Serbian writer of the Nemanjic period and the first Chilandar writer.

Very intensive copying and translating activity at Chilandar monastery has occurred at the end of the medieval period. The works of the contemporary theologians and hermits of that time were read and translated, as for instance the works of Gregory Palamas, Gregory of Sinai, Callistus and many others, etc.

Art in Chilandar Monastery

The original monastery church does not exist, which the King Milutin had demolished at the end of the 13th century in order to make a much larger edifice. But there are some signs that the original monastery church had carved ornamentation in the Byzantine style of that time. The interior with the gold of its frescoes left the strongest impression, which was recorded by Theodosius in his work of Life of St. Sava. The gold background for frescoes had a great influence on painting of the monastery churches in Serbia during the 13th and 14th centuries.

The old iconostasis, composed of stone slabs rather than masonry, was small, like church. In some prominent place in the church, an icon of the Virgin Hodeghetria would be placed, as the Patron of Chilandar monastery, so that it can be properly venerated, since Chilandar monastery bore the Virgin's name from the time of its restoration by St. Simeon and St. Sava.

Throughout the 13th century, fresco and icon painting at Chilandar monastery was at the centre of the most progressive artistic trends in the Byzantine world and Serbian state, which accounts for the fact that Chilandar's works of art from that century are more numerous and even finer than those in other monasteries on Athos.

After Milutin's reconstruction of Chilandar monastery, there had been no need to undertake any building. Over the next half century, the patronage of Serbian rulers mainly took the form of gifts of land.

From the imperial epoch, Chilandar has preserved some works which came into its possession much later, but it is a part of its history as well. Most notable is the icon which receives the greatest veneration - the Virgin with the Three Hands (Trojerucica). According to the Holy tradition, the icon was brought to Europe from Jerusalem by St. Sava himself. But prior to this, the icon had shown its miraculous powers at the time of the iconoclast conflict by healing the hand of St. John of Damascus, an opponent of Iconoclasm. In gratitude, he added an extra hand to the icon. This icon was particularly venerated in the capital of Serbian empire - Skopje, but after the conquest of Turks, it was miraculously transferred to the Chilandar monastery. It is a large processional icon, covered by silver and gold frames and ex-votos which conceal an Virgin and Child of the Hodeghetria type. The third hand is not painted but it is moulded in silver - added afterwards in accordance with the tradition.

Chilandar under Turkish occupation

The first Turkish occupation of the Holy Athos occurred in 1387, and 1393-1403, and finally in 1430. The Ottoman Empire sanctioned the autonomous organization of the Holy Athos, but it lost many of its estates and revenues outside peninsula, and was burdened by taxes. So it happened to Chilandar monastery, too.

In 16th century the czars helped Chilandar allowing its monks to collect contributions in Russia. During the 16th and 17th century and later an important source of income for Chilandar monastery was contributions from devoted Christians throughout the Balkans. On the other hand, Serbian patriarchs, bishops and clergy continued to assist Chilandar.

During the Greek uprising 1821, the Turks introduced severe reprisals and imposition of 10 year occupation, when a large number of monks had fled from the Holy Athos. Many antiquities and art treasures were destroyed.

But, beside of many tragic events throughout its history after the Nemanjic's period, the Chilandar library today contains about 1000 Slavonic manuscripts and nearly 180 Greek codexes and booklets from 12th to 19th century; a collection of 80 copies of old Serbian and Wallachian printed books, and excellent specimens of Cetinje icanubula. There are also copies of almost all works of monastery's manuscripts and medieval Serbian literature (12th to 17th centuries) both originals and translated from Greek. This makes the richest treasury of old Serbian literature and manuscripts. There are also Bulgarian, Macedonian, Russian, and Slavonic works from Romania. Today's Chilandar library reflects and confirms the international ecumenical character of the Holy Athos monastic community "which has unified the culture of all the Orthodox nations from the Middle Ages through the Turkish period down to the present day."

Canonical jurisdiction and Ligal Status

Emperor Andronicus II Paleologus established the supreme authority of the Ecumenical Patriarch over Holy Athos by his chrysobul of 1312. But in 1368, Ecumenical Patriarch Philotheus placed the Holy Athos under the Bishop of Hierissos jurisdiction.

By the international agreement signed in London in 1913, and Lausanne in 1923, Holy Athos became a part of the Greek State. The Constitution of 1924, confirmed by the law of 1926, regulated matters pertaining to the administration and system, mostly in accordance with the Typikon of 1783, issued by the Ecumenical Patriarch Gabriel. The Holy Community, consisting of the representatives of all twenty monasteries became the highest governing body on the Holy Athos. Great Lavre, Vatopedi, Iviron, Chilandar and Dionysion hold the first five places. Holy Epistasia is the executive body, consisted of four members serving one-year term of office, and are chosen by rotation. The monasteries are divided into five tetrads, each representing five leading monasteries, in which 1st member of the tetrad becomes **Protepistates** (formerly Protos). These first five monasteries (including Chilandar) take it in turn to provide the Protepistates of the Holy Athos. The Greek government is represented by a governor or prefect, with its police at Karyes. But Holy Athos enjoys wide judicial autonomy, except in criminal cases.

Fr. P.M.

Крсна Слава

Шта је Крсна Слава?

То је главна одлика Српског Православља.. То је слављење и прослављање Бога кроз Његове светитеље као наше заштитнике пред Богом. Слављење Бога, Св. Богородице и Божјих угодника јесте наш хришћански, православни, животни став, којим исповедамо веру своју у Бога, што је основни циљ људског живота овде на земљи и вечности. Ко слави Бога и Божије свеце као праве и истините, бесмртне људе, који из овога пролазног и смртног живота пређоше у живот вечни и бесмртни, тај ће и сам од Бога бити прослављен у вечном Царству Небеском.

Како је настала Крсна Слава?

Примивши Хришћанску веру и Свето Предање о слављењу Бога и Светитеља Божјих, од словенских апостола Ђирила и Методија, Срби су за своје заштитнике узимали велике Божије Светитеље. Крсна Слава нас подсећа на онај дан када су наши преци примили веру Христову и крстили се у име Свете Тројице. Крсну Славу је посебно утврдио и благословио мудри и практични Немањин син - Свети Сава.

Ко су Светитељи које славимо?

Светитељи су род на Дрвету Живота, које се зове Христос. То су људска бића са васкрслим душама. Светитељи су својим животом на земљи прославили Бога, јер су се строго држали Јеванђеља Христовог и по њему управљали цео свој живот, будно пазећи на своје мисли, речи и дела. Они су, благодаћу Духа Светога, постали "земаљски анђели и небески људи". Зато су они наши узорци, учитељи и васпитачи и наши истински молитвеници и заштитници пред Богом.

Какав је смисао и значај Крсне Славе?

Крсна Слава нас окупља и сједињује у праву братску Христову заједницу, Свету Цркву, као Сабор Божји и сабрање деце Божије. Слављење Крсне Славе је остала непрекинута религиозна традиција код Срба од времена покрштавања до данас. Много што шта је промењено у народном животу и обичајима, али се Слава сачувала као највећа светиња нашега народа. Слављена је Слава у време и невреме, у миру и рату, у страдању, у изгнанству, у тамници, у болници, у жалости и радости, у беди и сиромаштву; исто као у богатству и изобиљу. Крсна Слава је сачувала Православље у Српском народу у најтежим данима његове историје. Најкраће речено: *"Слава нас је сачувала, њојзи хвала!"*

Ко слави Славу?

Крсну славу треба да слави сваки Православни Српски дом и породица. Сваки храм и манастир имају своју Славу, јер је сваки храм посвећен неком Светитељу или празнику. Пошто је храм највећа светиња у једном месту и заједнички духовни дом житеља тог места, пожељно је да сви узму учешћа у тој Слави. Храмовна Слава има свог домаћина, и то је обично један од мештана, али је лакше и боље ако има више домаћина истовремено. Поред домаће и црквене Славе, поједина занатлијска удружења, школе, предузећа, спортски и други клубови, братства, заједнице, друштва лекара, политичке партије и разна удружења, имају и славе своју Славу. Они за своју славу узимају неког Светитеља који је прикладан тој делатности или занимању.

Села и градови такође имају своју Славу, која се још зове Преслава или Заветина. И они су узели Светитеља или празник, да се тога дана Богу моле за свако добро и напредак и да их Бог сачува од болести, поплаве, суше, града, земљотреса и других непогода и несрећа. И ове Славе имају своје домаћине.

Како треба славити Крсну Славу?

Слављење почиње са осталим парохијанима у цркви, на заједничкој Светој Литургији, где су невидљиво присутни сви Светитељи Божији и где се спомињу сви наши живи и упокојени сродници, па тек онда у дому своме. И у дому не славимо сами, већ са својом породицом, гостима и са сваким намерником Божјим, који нам тога дана дође у дом.

Славу треба славити скромно, са вером и побожношћу. Одсуство веронауке условило је да се Слава, код неких, претворила искључиво у славске гозбе и прекомерно трошење, где се очито губи прави смисао и суштина хришћанске Славе. Слава је пре свега духовни догађај и доживљај и уз оно, што је неопходно за сам обред, што је Бог дао и домаћин спремио, све остало је ствар воље и могућности сваке породице..

Крсну Славу треба славити онако како је то обележено у Црквеном календару. Ако Слава пада у мрсне дане, онда се спрема мрсна храна, а ако Слава пада у пост или среду и петак, онда обавезно припремати посну храну. Велики је и неопростив грех спремати мрсну храну за Славу која пада у посне дане. Боље је не славити, него се пред Богом и Светитељем грешити и правити јавну саблазан наводећи на грех друге људе (госте) да мрсе у време када Црква одређује пост. Погрешно је, како то неки чине, на дан Славе када је пост, "приказати" на трпези мало рибе и посне хране, а после служити мрсну храну. То је својеврсно лицемерје и није достојно хришћанина, Србина и Православца.

Када један дом почиње да слави Славу?

Онда када се осамостали, односно заснује породицу. Погрешно је уверење да син иако је одвојен од родитеља, не треба да слави, јер има живог оца или старијег брата. Родитељи не треба да оспоравају већ да подстичу

своју децу на слављење Крсне Славе. Синови од родитеља наслеђују Славу. Ако родитељи имају само женску децу, она су дужна да у своме новом дому, поред Славе свога мужа, славе и Славу својих родитеља. Ако неко наследи или поклоном добије кућу или имање, дужан је, поред своје Славе, славити и Славу оних чију је имовину наследио. Слава се не прекида ни онда када је кућа у жалости.

Припреме за Славу.

За славски обред потребно је припремити: Икону Славе (освећену), свећу, славски колач, кувано жито, црно вино, кадионицу, тамјан и списак имена чланова домаћинства, живих и упокојених. На неколико дана пред Славу долази свештеник да освети водицу у дому, који претходно мора бити освећен. За освећење водице потребно је припремити: посуду са водом, букет босиљка, мању свећицу, кадионицу, тамјан и списак имена укућана. Све то поставити на сто у просторији где је славска икона. Пожељно је да обреду присуствују сви укућани, и да се заједно са свештеником моле за здравље, срећу, благостање и спасење свих чланова домаћинства. По освећењу водице, сви присутни целивају крст и свештеника у руку, а затим се мало напију од освећене водице.

Славска Икона, -

купује се код своје цркве. Урамљену икону свештеник освећује, а она се затим поставља на источни зид просторије у којој се обавља славски обред.

Славска Свећа, -

се купује, ако то могућност дозвољава, од правог воска. Поставља се у свећњак и посебно украшава. Домаћин пали свећу непосредно пред резање колача. Светлост свеће симболизује светлост науке Христове.

Славски Колач, -

се меси од чистог пшеничног брашна и квасца. Тесту се додаје освећена водица, коју је свештеник осветио пред Славу. Колач се украшава разним украсима од теста. На централном делу, одозго, и на четири стране у знаку крста, утискује се печат (слово) са ознакама ИС ХС НИ КА што значи: Исус Христос победник. На колачу могу бити и украси у облику голуба (симбол Светог Духа), клас пшенице и грожђе (симболи Литургијског хлеба и вина). Сам колач симболише Христа, Који је Жлеб Живота, а вино симболише Христову проливену крв за грехе наше.

Славско Жито, -

се кува од чистог пшеничног зрна. Укуваном и самлевеном житиу додају се млевени ораси, шећер и други зачини који жито чине укуснијим.

Стављено у ташну или чинију, жито се обликује и посте шећером у праху или млевеним орасима. Славско жито је символ наше захвалности за дате нам плодове, али је оно и символ васкрсења и вечног живота. Кад се сеје, зрно умире, али и клија и из њега се рађа нови живот, који доноси стоструки плод. Жито се припрема за све Славе. Светитељи Божји су сви живи и од Бога прослављени. Жито се припрема: у славу Божју, у част Светитеља кога славимо и за спомен умрлих предака, који преминуше са вером и надом у васкрсење и живот вечни.

Освећење Жита. -

Славско жито, а негде и колач, носе се на дан Славе у цркву на освећење. Жито се освећује и прелива вином, а потом домаћин са свештеником ломи колач. У поједине домове долази свештеник и њима освећује жито и ломи колач.

Резање Колача. -

Колач се реже са доње стране у виду крста, прелива се вином и окреће у круг и то удесно. Преломљен колач свештеник, домаћин и чланови домаћинства целивају три пута уз свештеников поздрав: "Христос посреди нас" и отпоздрав домаћина и чланова домаћинства: "И јесте и биће".

Дизање Славе. -

Најчешће се колач реже у кући у присуству укућана и њихових гостију. Тај својеврсни народни свештени обред у народу назива се "Дизање Славе". Сви присутни стоје испред стола на коме се налази колач, жито, свећа и вино у чаши. Домаћин пали свећу. Долибаша, прекрстивши се, окади колач, жито, свећу и домаћина, а овај окади икону и остале присутне. Долибаша изговара "Дизање Славе", "Славарицу", која је у разним крајевима различита, али све почињу са молитвом "Оче наш..." Колач се сече, прелива вином, окреће у круг и ломи уз поздрав: "Христос посреди нас" и отпоздрав "И јесте и биће, у векове векова, Амин!" Потом се и гости и укућани послуже житом, па вином, па тек онда почиње славски ручак. Гости који не присуствују резању колача, већ долазе на Славу касније, домаћица, односно кћерка, укука или снаха, непосредно по коласку у кућу, прво послужи са житом.

Духовни смисао и важност Славе. -

Крсну Славу, као израз своје вере и поштовања према Светитељу-заштитнику дотичне породице, треба да држи свака Српска породица. Слава верујућем човеку улива поверење, снагу, стабилност, душевни и телесни мир, способност и вољу да чини добро. Крсна Слава нас вертикалном димензијом повезује са Небом, а хоризонталном димензијом у хришћанској љубави повезује свечаре са ближњима, са гостима и пријатељима, који о Слави у кућу долазе. Прослављање Крсне Славе, од најстаријих времена до данас,

представља један од најважнијих чинилаца у освежавању верског и духовног живота у Српском народу.

ЗДРАВИЦЕ ИЗ СРБИЈЕ

Писмо како знадосмо, молитвасмо како умедосмо, ово да пијемо по чашу вина за тврде славе Божије. Где се слава Божја помињала и дизала, ту и помагала да Бог да. Да пијемо чашу вина за славе и закона... Где се слава славила, ту и помагала, наславила род и бирићет, живот и здравље, слогу и правду!

ЗДАРАВИЦЕ ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ

За славу Божу.

Увелики добри час, а у љепу Божу славу; за здравље светога (име светитеља који се слави); светога Николаје путника, и свете Госпође и светога Аранђела, светога Ћорђије и свије светаца, Божије угодника, који сједе око престола Господњега, да помогну овога брата домаћина и његове пријатеље, ђе је гођ који му ји сачува и да му помогну; ако му који не би био пријатељ, а оно, да му Бог обрне, да му и они буду пријатељи. Здрав домаћине у твоје здравље и онога који ти добро оће.

ЗДРАВИЦА ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ

За славу Божју.

Уиме Риста и свете Тројице и свете Богородице, а у лијепу Божју славу, да вам поможе јаки Бог и лијепа његова слава да Бог да! Ми њу славили и помињали на земљи, а она нас на небесима и у царство небеско да Бог да! Од гријеха нас избавила, а ка спасенију окренула; спасао нас Ристос и Богородица, која може да нам поможе ако Бог да!

ДОМАЋИНУ ИЗ БОКЕ КОТОРСКЕ

Здрав брате домаћине, Бог ти дао част папе Римскога и владике Цетињскога, два бана Паштровића и четири Властелиновића! Колико је на ову мајулику писми толико ти Бог дао сини, колико ли шари толико ти Бог дао снахи, да се њима дичиш како море дубином, како небо висином, како поље ширином, како лисица мудрином, како зец брзином! Бог те сачувао Османа, диздара и крива кантара, попузљива моста, подругљива госта, пртене вреће и зле среће! Више куће ти стог, на њему ти сједио Господ Бог; свакоме дијелио, неком капом, некое шаком, некое врећом, а тебе домаћине, и капом и шаком и врећом и сваком добром и племенитом срећом!

